

Hajnal Jenő

Hűségük formálja történelmünket

Az Aracs Társadalmi Szervezet díjkiosztó ünnepségének laudációi

Szabadka, 2005. szeptember 16.

Kedves ünneplő Közönség!

Osztatlan öröm és megtiszteltetés számomra, hogy az Aracs Társadalmi Szervezet Aracs-díjat odaítélő bizottsága nevében köszönhetem Önöket abból az alkalomból, hogy a dr. Benák József egyetemi tanár, Bicskei Zoltán grafikusművész, filmrendező, Csorba Béla költő, néprajzkutató, publicista, dr. Gubás Jenő nyugalmazott főorvos, az Aracs Társadalmi Szervezet elnöke, Hajnal Jenő magiszter, bizottsági elnök, dr. Ribár Béla akadémikus és dr. Szöllősy Vágó László ny. újságíró, pedagógus összetételű testület

1. az idén negyedszer kiosztásra kerülő **ARACS-FÖNIX-DÍJAT**, amely Kalmár Ferenc szabadkai szobrászművész kisplasztikájából és Gyurkovics Hunor festőművész készítette díszoklevélből áll,

ORBÁN VIKTOR miniszterelnök úrnak,

2. a nyolcadszor kiosztásra kerülő **ARACS-DÍJAT**, amely Szervátiusz Tibor kisplasztikájából, Boros György készítette díszoklevélből és pénzjutalomból áll,

MSGR. HUZSVÁR LÁSZLÓ első nagybecskereki
székespüspöknek és
BODOR ANIKÓ magiszternek,
zentai népzene kutatónak,

3. az idén hetedszer kiosztásra kerülő **ARACS-ÉRMET**, amely Kutas Ágnes budapesti szobrászművész műve, s amelyet az ugyancsak Boros György által készített díszoklevél és pénzjutalom egészít ki, pedig

BALASSA JULIANNA pancsovai ny. matematikatanárnak, tévészerkesztőnek,

PAPP FERENC újvidéki közéleti személyiségnek és
SIFLIS ZOLTÁN szabadkai filmrendezőnek, közéleti
személyiségnek
ítélte oda.

A bizottság véleménye szerint minden kitüntetett a hivatása mellett a délvidéki és az egyetemes magyar közéletnek, a hitéletnek, a nemzeti művelődésnek és oktatásnak olyan jellegzetes, hatékony személyisége, akit számon tart a közvélemény, és nem feled majd a jövő sem.

Kedves Barátaink!

Mai örömnepünk arra int bennünket, hogy az értékekre lessünk. S bár indulatunk tiszta, figyeljünk arra is, hogy kik állnak lesben, s így nézzünk történelmünkre! Így nézzünk a ma ünnepeltjeire, intőkre és örökökre, azokra, akik mellett úgy érezzük: vannak még, akik szólnak, ha baj van. Akik látják a költővel együtt: „Van már honnan elmenni, de nincs hova.” (Gulyás József) Ma, amikor az áttérés egyik nyelvről a másikra egy nemzedék alatt, de egy életen belül is végbemehet, amikor még „vannak vidékek ahol csak úgy lehet / megmaradnunk ha kezemben a kezed / és a vi-seltes szónak is hamva van / ha félárnyékban s ha nem is boldogan / száríthat a szél és süthet hevet a nap / míg a harmatból egy csöppnyi marad” (Kányádi Sándor), sokfelől ostromolt kis népeket két-séggkívvül csak bizonyos „büszkeség” tarthat össze; az a

hit, hogy érdemes ahhoz a nemzethez, esetünkben a magyar nemzethez tartozni. Életükkel, példájukkal táplálják ezt a „büszkeséget” ünnepeltjeink. Ezt szeretnénk ma nekik nyilvánosan is megköszönni.

*

A büszkeség hűség: hűség a nemzethez, a szabadsághoz, az országhoz, az együtt lélegzéshez, a közös gondolkodáshoz és cselekvéshez, a hithez, mely szerint ismét „az idők gyógyító lázában él a magyar” (Tamási Áron)... Mert vannak, akiknek nincs módjuk kitérni a hűség elől. Ilyen ember **Orbán Viktor miniszterelnök úr**, akinek egy-egy megnyilatkozása országos jelentőségű tett, hiszen a mindannyiunkat gyöttrő sérelmet mondja ki; akinek sorsát a gondviselés úgy igazította, hogy a „történelem főutcáján” tegyen azért, hogy – ahogy ő mondta – „jellemünk formálja történelmünket, és ne a történelem jellemünket”; aki el tudta hitetni velünk, hogy olyan korszakba léptünk, amikor kiegyenesedhetünk. És mi határon túli magyarok is mertünk talpra állni, mert láttuk Magyarország gyarapodását. Orbán Viktor, a polgári Magyarország miniszterelnöke felismerte az ezeréves keresztény magyar állam, egyszersmind a kétezres éves kereszténység jubileumának jelentőségét. A millennium meghirdetésével hosszú idő után először vált lehetővé a keresztény magyar nemzettudat Kárpát-medencei megvalósulása, felmutatása. A magyarság európai néppé formálódásának millenniuma számunkra, határon túl élő magyarok számára elsősorban a hitet jelentette. A hitet a jövőben, hogy ezer év után magyar hazánk végre megtalálja helyét a világban, népe megleli békéjét és örömét Európa szívében, nekünk pedig kisebbségben élő magyaroknak az új évezred elhozza a várva várt reményt sorsunk jobbra fordulására, a változásra. Ezért lehetünk mi is ott a Corvin-lánc világhíres kitüntetettjeit ünneplők között, a lebombázás után felújított kórógyi templom első istentiszteletén, a Terror Háza Múzeum hatalmas, fegyelmezetten emlékező tömegében, a Nemzeti Színház avatóünnepélyén, az Esztergomot Párkánnyal összekötő Duna-híd átadásán, és együtt éreztünk a Kossuth téri nagygyűlés százezreinek ünneplő tömegével is. Merjük kimondani: Orbán Viktor az elmúlt másfél évtized magyar történelmének legtehetségesebb politikusa, aki a gazdaság és az anyagi fel-

emelkedés mellett és előtt a szellem, a lélek megújulását hirdeti; a tiszta gondolatot, hogy számunkra is van igazság, jog, választás, ítélet. S mint égő lelkiismeret, mondja, üzeni: van remény; és arra tanít bennünket, hogy be tudjunk állni azok közé, akik élni tanítanak minket. Köszönjük, Miniszterelnök Úr!

*

A változás hűség: hűség a hithez, mert aki hisz a változásban, az beengedi lelkébe és szellemébe a szeretetet, mert tudja, hogy mindenki feladattal születik, s élete folyamán derül ki, hogy el tudja-e végezni vállalt munkáját, amelynek során két segítőtje lehet: Gondviselője és szeretete... Ennek a mindenkinek jutó szeretetnek a birtokosa és a rábízott feladatok fáradhatatlan végrehajtója **a Nagybecskereki Egyházmegye első székespüspöke, msgr. Huzsvár László**, aki Horgos szülötte, Zenta diákja, Szelencsa, Topolya, Szabadka, Kelebia, Verbász lelkésze, Újvidék esperesplébánosa, püspöki tanácsnok és különböző püspökségi bizottságok tagja, 1978-tól ösztöndíjas tiszteletbeli prelátusa, a *Hitélet* című folyóirat szerkesztője, majd főszerkesztője, a közismert *Képes Biblia* újszövetségi részének sajtó alá rendezője, a *Katolikus Kincses Kalendárium* szerkesztője. Püspökké való kinevezése óta (1988) pedig a bánsági magyarság fő támasza. Sokat utazik; lendületre serkent; papokat, híveket buzdít. A hitoktatás fellendítésén buzgólkodik, hittankönyveket ad ki, papok mellé hitoktatókat állít, bémálási igehirdetésének egyik fő témája a keresztény családi élet megújítása: a felelősségteljes apaság és anyaság. Maga vezette gondoskodással egész sor templomot felújít. Új templomot és lelkipásztorkodási központot épített. Különösen szíven viseli a töröktopolyai Mária kegytemplom teljes belső felújítását, és egyben szorgalmazza a Mária-tisztelet minél virágzóbb fellendülését. Minden eredménynek együtt tud örülni papjaival és híveivel, papi hivatásokat toboroz szentbeszédeiben, támogatja a lelkeségi mozgalmakat, megújítási napokat szervez papok és hívek számára, fellendíti az egyházmegye védőszentjének, Szent Gellértnek a tiszteletét. És tud papjaival együtt szomorkodni a megállíthatatlannak tűnő lemorzsolódás felett: minden igyekezetét a bánsági magyar és katolikus önazonosság megszentelésére irányítja, bátran mer bízni Isten gondviselő szereteté-

ben. Így lehet ő a szerzett javak, az elért tudás, az át-
élt élmény nagylelkű továbbadója: a bánsági magyar-
ság fényt és áldást osztó boldog püspöke.

*

Az ének hűség: hűség otthonunkhoz, múltunk-
hoz, édesapánkhöz, édesanyánkhöz, történel-
münkhöz... Ennek a hűségnek szorgos gyűjtője, tudós
kutatója és lelkes megszólaltatója **Bodor Anikó ma-
giszter, zentai népzene kutató,** aki egy életre szóló
szövetséget kötött a népművészettel. Több mint fél-
száz tanulmány, nagyobb cikk és népzenei kiadvány
(könyv, kotta, lemez) tanúskodik eddigi munkásságá-
ról. Ezek közül a legnagyobb horderejű az öt könyvre
tervezett *Vajdasági magyar népdalok* című sorozat,
amelyből eddig már három kötet megjelent (Lírai dalok,
1997; Balladák, betyár- és pástordalok, 1999; Párosít-
ók, lakodalmások, szerelmi dalok, 2003). Tudományos
és kutatómunkáján kívül mégis legnagyobb hatása
közművelődési tevékenységének van. A népdal és a
népzene népszerűsítése, megszerettetése, őrzése és
ápolása terén a Kárpát-medence egyik legkiválóbb és
legönzertlenebb népművelőjét tisztelhetjük személyé-
ben, aki fáradhatatlan abban, hogy szűkebb és tágabb
pátriánkban is minél gyakrabban teremtsünk nyilvános-
ságot mindazoknak a lelkes öntevékeny fiataloknak és
felnőtteknek, akiket a magyar népdalban, néptáncban
és népzeneben rejlik, ihlető értékek felfedezésének igé-
nye fog össze, s akik e néphagyományból elsősorban
azokat az értékeket keresik, amelyek a mai életet is
szebbé tehetik megőrizve annak egy magasabb szin-
ten, fejlettebb formában megvalósuló közösségi szelle-
mét. Vallomása szerint: „A népdal ma már nem terme-
lődik újra, de a nagy zeneszerzők műveihez hasonlóan
ránk maradt mint őseink öröksége, az egyéni és a kö-
zösségi egészséges egyensúlyából született műalko-
tás, és ez számunkra is eszköz az érzelmek viharai el-
len. Nem csupán megbecsült művészeti érték, hanem
használati tárgy is, mely a közös éneklés és összetar-
tozás örömét szolgálja.” Ez az igény pedig továbbra is
bennünk él, „mert a dal szükségletből születik; az em-
beri lélek egészségének biztosítója. Nem műsor vagy
szórakozás, hanem elemi igény, kenyér a lélek számá-

ra.” (Andrásfalvy Bertalan) Köszönjük a felénk nyújtott
kenyér tápláló melegét, testet, lelket vidító énekét!

*

Az anyanyelv hűség: hűség a házhoz, amely-
ben bölcső ringatott bennünket, hűség a szülőföldhöz,
a templomhoz, az iskolához, egész életünkhöz, önma-
gunkhoz... Az áhítattal kiejtett szó, a „végső menedék”,
„tündérvárunk” és „katakombánk” avatott ismerője és
őrzője **Balassa Julianna pancsovai ny. matematika-
tanár, tévészerkesztő,** aki már gyakorló pedagógus-
ként is jól tudta, hogy számunkra a magyar nyelv nem
csak erős védőbástya, hanem egy olyan szerkezet is,
amely világról szóló tudásunkat rögzíti. Ennek jegyé-
ben vált közismertté szerteágazó tevékenysége a ma-
gyar oktatás, a művelődés és a kisebbségvédelem te-
rén nemcsak a Dél-Bánságban és a Vajdaságban, ha-
nem az anyaországban is. Immár évtizedek óta munká-
jával segíti az ottani magyarság megmaradását, itt ma-
radását és kulturális fejlődését. Még ma is a Dél-báná-
ti Szemle fontos résztvevője, nélkülözhetetlen szerve-
zője és egyik szellemi vezéralakja. A pancsovai székhelyű
Börcsök Erzsébet Módszertani Központ elnöke-
ként sok száz tan- és egyéb jellegű könyvet szerzett be
a dél-bánsági magyar nyelvű iskolák és művelődési
egyesületek számára. Az ő kezdeményezésére jött lét-
re és irányításával tevékenykedik a Dél-Pacsirtai gyer-
mekkórus, amely összetartja a Dél-Bánság magyar aj-
kú kisdiákjait így biztosítva e szórványközösség műve-
lődési életének utánpótlását is. Balassa Julianna már
több mint öt éve a Pancsovai Televízió *Magyar percek*
című műsorának a szerkesztője. Hála igyekvésének,
az ott élő magyarok anyanyelvükön tájékozódhatnak
az őket érintő eseményekről, és megismerhetik egy-
más törekvését, örömét, gondját. Fáradhatatlan szor-
galmának és szerteágazó munkásságának ékes bizo-
nyítója a Kisebbségkérdés Díj, amellyel a Magyar Köz-
társaság kormánya 1999-ben tüntette ki, és amelyhez
ma az Aracs-érem társulhat közösségünk őszinte hálá-
jának kézzelfogható bizonyítékaként.

*

A munka hűség: hűség a tethöz, a kézbe és a
vállra vett kereszthez... És Papp Ferenc újvidéki köz-
életi személyiség – életrajzának tanúsága szerint – vál-

lára vette ezt a keresztet, amikor tizennyolc évesen valási meggyőződése miatt politikai elítéltként két évet a pozarevaci börtönben töltött; amikor az 1956-os forradalom idején, Mindenszentek napján az újvidéki katonatemetőben a megcsonkított turulmadár-emlékműre egy hatalmas virágkoszorút helyezett; amikor 1990. március 15-én hosszú évtizedek után elsőként koszorúzta meg a magyarittabéi Kossuth-szobrot; amikor ugyancsak 1990-ben megszervezte a Szent István-napi megemlékezést az újvidéki Árpád-házi Szent Erzsébet templom udvarában; amikor tizenöt évvel ezelőtt, Mindenszentek napján az újvidéki katonatemetőben a letarolt honvédsírokra saját kezűleg készített 100 fakeresztet; amikor a háborús kilencvenes években a horvátországi ellentámadás alkalmával, amikor a szerbek menekültáradata megindult és erőszakos házfeltörésekkel foglalták el a Németországban dolgozó magyarok házait, néhány barátjával késő éjszaka Szilágyin, Gomboson, Apatinban álmukból rázták fel a helyi hatóság illetékeseit, hogy sürgősen intézkedjenek; amikor Herkócán és a környező kis falvakban a Horvátországból menekülők már gyilkoltak is, a helyszínen próbálta menteni a menthetőt; amikor az Újvidéki Városi Tanács tagjaként a magyarság érdekeit képviselte; amikor a háború ellen szervekedett, a rászorulókon segített; amikor megalakította a Sokgyermekes Családi Kört; amikor létrehozta a Nagy Sándor Műemlékvédő Egyesületet; s amikor a legfájóbb családi tragédia sem fékezhetette meg abban, hogy megőrizze hitét, felelősségtudatát, szókimondását és erkölcsiségét. Ezt szeretnénk most megköszönni neki az Aracs-érem átadásával.

*

A kép hűség: hűség a valósághoz, a hitelességhez, az elkötelezettséghez... **Siflis Zoltán szabadkai operatőr rendező** hűsége valójában a délvidéki magyar dokumentumfilm-gyártás csaknem egyedüli esélye, indulata és harmóniája. Az alkotói feszültség mögött düh, tettvágy és türelmetlenség búvik meg. Világ és művész viszonyában mégis az indulat az úr. Talán épp ezért lehet a kilátástalan, reményvesztett emberek és közösségek hűséges krónikása, ezért van oly sok

mondanivalója, élményanyaga távoli és közelmúltunkról, s ezért kell közössége iránt felelősséget érző alkotónak, felelős közéleti személyiségnek maradnia, hiszen társadalmunk mind jobban a távollattalanság, a talajvesztés és a történelemtorzítás örvénye felé sodródik. Ennek a művészi világnak a legismertebb dokumentumfilmjei a délvidéki magyarság sorskérdéseiről: 1944–45-ös tragédiájáról (*Temetetlen holtjaink*); a második világháborút követő terhes évekről (*Nehéz idők*); egy templomi Bach-koncert tanárközönségének kálváriájáról (*Ez egy inkvizíció*); egy tanyasi ember röghözkötöttségéről (*Ebben a pusztában világban*); az első szabadkai NATO-bombázás kárvallottjairól (*Ránk dőlt a mennyezet*); a lebombázott újvidéki hidakról (*Vízbe vezető hidhelyek*); kisebbségi létünk hétköznapiainak szorongásairól, kiutkereséséről (*Szóbeli naplótöredék*); a szabad és tárgyilagos tájékoztatás útvesztőiről (*Bilincsbe zárt sajtó*); az elvándorlás okairól (*Ahol nincs jövő, ott nincs haza*); a bánási magyar szórványtelepülések elsorvadásáról (*Veszendő végeken*); vagy a virágzó középkori Bánás egy titokzatos emlékeről, az aracs Pusztatemplomról (*Rommá sűrűsödött csönd*) szólnak. A dicséret ezúttal mindenekelőtt a filmrendezőnek, a látvány, a képi dokumentum létrehozójának szól, de őszinte barátsággal gondolunk az emberre is, aki napról napra arra kényszerít bennünket, hogy elgondolkodjunk lelkünk állapotáról, társadalmi, történelmi körülményeinkről, viszonyainkról a világhoz és önmagunkhoz.

*

Kedves Kitüntetettek! A „hűség” jegyében bízom benne, hogy munkájuk, életútjuk, emberi nagyságuk példája iránti csodálatunk átvált majd elgondolásukat valóra váltó, eltökélt cselekvéssé. Ennek reményében kívánok valamennyiüknek jó egészséget, további alkotóerőt, és azt, hogy még sokáig fáradozhassanak a délvidéki és az egyetemes magyarság érdekében, mindnyájunk javára és a maguk örömére. Az Isten éltesse Önöket sokáig!